

Handreiking

Huisbezoek | Participatiewet

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Onderzoek en bevoegdheden	4
Zorgvuldigheid	6
Informed consent	7
Geen of onvoldoende medewerking	9
Verslaglegging huisbezoek	11
Aandachtspunt: bestaande gedragscode	13
Richtlijnen huisbezoek	14
Instemmingsverklaring huisbezoek	17

Inleiding

Uw college is op grond van artikel 53a Participatiewet (Pw) bevoegd om onderzoek te doen naar de juistheid en volledigheid van de door een belanghebbende verstrekte gegevens, en zo nodig naar andere gegevens, die noodzakelijk zijn voor de verlening of de voortzetting van bijstand. Het vaststellen van de feitelijke woon- en verblijfsituatie van een belanghebbende is essentieel voor het bepalen van het recht op bijstand en de hoogte hiervan.

De Handreiking Huisbezoek Participatiewet is bedoeld voor alle ambtenaren die belast zijn met het uitvoeren van de Pw. Ze geeft u houvast om binnen de kaders van deze wet en binnen uw bestaande bevoegdheden een huisbezoek af te leggen in een controlerende capaciteit. Het huisbezoek uit dienstverlenend perspectief en het huisbezoek als bewijsaanbod van artikel 53a (tweede lid) maken geen onderdeel uit van deze handreiking.

Deze handreiking beschrijft het kader voor het afleggen van huisbezoeken en gaat daarbij uit van de huidige wetgeving, de Pw (2015) en de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG, 2018), Algemene wet op het binnentreden (Awbi, 1994) en van jurisprudentie vanaf 2015.

Algemene informatie over de inzet van handhavinginstrumenten bij rechtmatigheidsonderzoeken binnen de Pw, zoals rollen en bevoegdheden, de verhouding tot de AVG en informatieplicht, vindt u in de '[Handreiking Beginselen van handhaving in de Participatiewet: inzet van handhavinginstrumenten](#)'.

	Artikel 53a Participatiewet, zesde lid Participatiewet
	Onderzoek naar juistheid en volledigheid verstrekte gegevens
	Alle ambtenaren belast met uitvoering Participatiewet
	Vaststelling feitelijke woon- en verblijfsituatie
	Informatie verzamelen voor ander doel Onduidelijkheid over reden en doel huisbezoek
	Redelijke grond aanwezig voor afleggen huisbezoek Proportionaliteit en subsidiariteit Informed consent

Onderzoek en bevoegdheden

Het onderzoek

Voor een juiste toepassing van de Pw is het van essentieel belang dat er duidelijkheid bestaat over de woon- en verblijfsituatie van een belanghebbende. Ontbreekt deze duidelijkheid, dan is dat voor u een grond voor afwijzing of intrekking van de verlening van bijstand. U kunt het recht op bijstand zonder die duidelijkheid namelijk niet vaststellen. Het is tenslotte relevant bij welke gemeente (art. 40 lid 1 Pw) de belanghebbende aanspraak kan maken en naar welke norm (art. 19 t/m 28 Pw). De feitelijke woon- en verblijfsituatie dient u vast te stellen aan de hand van concrete feiten en omstandigheden.

Grondslag huisbezoek

Het college is op grond van artikel 53a, lid 6 Pw, bevoegd om een onderzoek in te stellen naar de juistheid en volledigheid van de door de belanghebbende verstrekte gegevens en, zo nodig, naar andere gegevens die noodzakelijk zijn voor de verlening of voortzetting van bijstand. Welke gegevens hiervoor noodzakelijk zijn, bepaalt het college (art. 53a lid 1 Pw). Volgens vaste rechtspraak vormt dit *“een toereikende wettelijke grondslag voor het afleggen van een huisbezoek als middel ter controle en verificatie van door de betrokkene verstrekte of op andere wijze bekend geworden gegevens”*²³. Deze algemene onderzoeksbevoegdheid kunt u steeds en spontaan, ook in het kader van een lopende uitkering, uitoefenen ten aanzien van alle bijstandsonvangers. Hiervoor heeft u geen redengevend feit, signaal, grond of vermoeden nodig.

Wanneer een huisbezoek

Op grond van feiten en omstandigheden kan er bij u twijfel ontstaan over de juistheid en volledigheid van de gegevens die door belanghebbende zijn verstrekt. Deze twijfel kan een redelijke grond opleveren om een huisbezoek af te leggen. Is er een redelijke grond voor een huisbezoek, dan dient belanghebbende hieraan medewerking te verlenen (art. 17 lid 2 Pw). Ontbreekt een redelijke grond²⁴, dan moet u belanghebbende erop attenderen dat het weigeren van medewerking geen gevolgen heeft voor de bijstandsverlening. Wanneer is er nu sprake van een redelijke grond voor een huisbezoek? Als er voorafgaand²⁵ aan het huisbezoek duidelijk is dát en op grond van welke concrete, objectieve feiten en omstandigheden²⁶, redelijkerwijs twijfel kan bestaan over de juistheid of volledigheid van de door belanghebbende verstrekte gegevens. Het gaat hierbij om gegevens die van belang zijn voor het vaststellen van het recht op bijstand en om gegevens die u niet op een andere effectieve en voor belanghebbende minder belastende wijze kunt verifiëren.

Bestaat er een redelijke grond en heeft u aannemelijk gemaakt dat in dit geval een huisbezoek het enige effectieve middel is om de door belanghebbende opgegeven situatie te verifiëren? Dan dient u zich te beraden over de wijze en het tijdstip waarop u het huisbezoek aflegt (art. 53a lid 1 Pw). U dient hierbij te overwegen of u belanghebbende voorafgaand aan het huisbezoek uitnodigt bij uw sociale dienst voor een gesprek of dat u, bijvoorbeeld met het oog op de voorgeschiedenis, aanleiding ziet om dit bezoek onmiddellijk en onaangekondigd te verrichten. Zo’n aanleiding ligt met name in het risico dat belanghebbende de feitelijke situatie wijzigt om de redenen voor de controle weg te nemen. Hierdoor wordt dit controlemiddel natuurlijk veel minder effectief.

²³ Zie bijvoorbeeld ECLI:NL:CRVB:2009:BJ5146 en ECLI:NL:CRVB:2015:253

²⁴ Denk hierbij bijvoorbeeld aan het ter beschikking staan van minder belastende middelen ter verificatie ECLI:NL:CRVB:2011:BQ2795, tijdsverloop van de grond ECLI:NL:CRVB:2017:1053, ECLI:NL:CRVB:2011:BQ3205, een anonieme tip ECLI:NL:CRVB:2007:BB5534

²⁵ Voorafgaand: vóór of uiterlijk bij aanvang

²⁶ Denk hierbij bijvoorbeeld aan een verklaring van belanghebbende zelf ECLI:NL:CRVB:2015:253, eventueel in het verlengde van een anonieme tip ECLI:NL:CRVB:2018:3938, bevindingen uit waarnemingen ECLI:NL:CRVB:2020:834, informatie uit het GBA ECLI:NL:CRVB:2015:2859, woning te klein voor het aantal ingeschrevenen ECLI:NL:CRVB:2016:3679, herhaaldelijk zonder bericht niet verschijnen op afspraken ECLI:NL:CRVB:2017:2554, er geen huisvuil wordt aangeboden in een periode van 3 maanden ECLI:NL:CRVB:2020:230, bevindingen uit een buurtonderzoek ECLI:NL:CRVB:2017:2105, hoofdzakelijk pinnen in een andere gemeente ECLI:NL:CRVB:2015:3983, zeer laag waterverbruik ECLI:NL:CRVB:2019:2353, informatie van de woningbouwvereniging ECLI:NL:CRVB:2020:1620

Wie doet het onderzoek

Alle ambtenaren die belast zijn met het uitvoeren van de Pw kunnen de reguliere controlebevoegdheid, zoals die voortvloeit uit artikel 53a Pw, uitoefenen. Omdat een huisbezoek hier ook onder valt, zijn er geen bijzondere, aanvullende bevoegdheden vereist voor het verrichten van een dergelijk onderzoek. U hoeft dus niet aangewezen te zijn als toezichthouder in het kader van de Pw (art. 76a Pw jo. Art. 5:11 Awb), of te zijn benoemd als buitengewoon opsporingsambtenaar Domein V (art. 142 Sv. jo. art. 18 Besluit BOA jo. art. 10.1 Beleidsregel BOA).

Wel vereist artikel 1 van de Algemene wet op het binnentreden (Awbi) dat u moet voldoen aan de legitimatieplicht. In dit artikel staat ook welke eisen daaraan gesteld worden, en dat het binnentreden van het pand toegestaan is in aanwezigheid en met toestemming van de bewoner op basis van volledige informatie. Daarover leest u meer onder informed consent.

Artikel 53a, zesde lid Participatiewet

Onderzoek naar juistheid en volledigheid verstrekte gegevens

Steeds, spontaan, adhoc

Alle ambtenaren belast met uitvoering Participatiewet

Vaststelling feitelijke woon- en verblijfsituatie

Ontbreken van objectieve feiten en omstandigheden

Redelijke grond aanwezig

Medewerkingsplicht (artikel 17, lid 2 Participatiewet)

Zorgvuldigheid

Het spreekt voor zich dat bij het uitoefenen van controlebevoegdheden waarbij u zeer afhankelijk bent van privéinformatie, zoals een huisbezoek in het kader van de Pw, u enige mate van terughoudendheid moet betrachten. Kunt u het beoogde doel bereiken door inzet van een ander, minder ingrijpend middel, dan dient u voor dat middel te kiezen.

Deze zogenaamde beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit hebben zowel betrekking op uw afweging of een huisbezoek het juiste middel is als op de uitvoering van het huisbezoek. U zult dan ook niet alleen moeten motiveren waarom u het huisbezoek als controlemiddel heeft ingezet, maar ook hoe u het heeft ingezet.

Let u ook goed op in welke hoedanigheid u het huisbezoek verricht. Hiervan dient u zich te allen tijde bewust te zijn. Dit geldt in het bijzonder wanneer u meerdere rollen bekleedt binnen uw organisatie. U bent bijvoorbeeld naast uitvoeringsambtenaar Pw ook boa, twee functies met een eigen rol en daarbij behorende bevoegdheden. Ook kan het voorkomen dat u toezicht houdt op andere wetten dan de Pw, zoals de Wmo of de Brp. Treft u tijdens het huisbezoek zaken of omstandigheden aan die betrekking hebben op uw andere rol binnen de organisatie, dan dient u die in beginsel te negeren. U richt zich slechts op wat relevant is voor het originele doel van het huisbezoek. Wel kan zo'n situatie aanleiding voor u zijn om het pand te verlaten en u opnieuw aan de deur te melden in uw andere rol, met alle eisen die uw andere hoedanigheid aan een af te leggen huisbezoek stelt. Een dergelijke sfeerovergang doet zich met name voor wanneer u gedurende het onderzoek omstandigheden aantreft die strafrechtelijk van aard zijn en u ook werkzaam bent als boa.

Proportionaliteit en subsidiariteit
Doel bereiken door inzet ander minder ingrijpend middel?

Informatie verzamelen voor ander doel

Motiveren reden inzet huisbezoek
Motiveren wijze van uitvoering huisbezoek

Informed consent

Een huisbezoek in het kader van de Pw is een vergaand controlemiddel met gevolgen voor de privacy van de belanghebbende. Artikel 8, eerste lid, van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) bepaalt dat iedereen recht heeft op respect voor zijn privéleven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie. Er is naar vaste rechtspraak geen sprake van inbreuk op het huisrecht zoals bedoeld in deze verdragsbepaling, als belanghebbende toestemming heeft gegeven voor het binnentreden in de woning. Die toestemming moet vrijwillig en op basis van 'informed consent' zijn gegeven. Dit houdt in dat de toestemming van de belanghebbende berust op volledige en juiste informatie over reden en doel van het huisbezoek en over de gevolgen die het niet geven van toestemming voor de (verdere) verlening van bijstand heeft.

Welke gevolgen dit zijn, hangt af van de vraag of er een redelijke grond voor het huisbezoek bestaat. Is hier sprake van, dan dient belanghebbende erop te worden gewezen dat het niet geven van toestemming gevolgen kan hebben voor de verlening van bijstand²⁷. U heeft niet de verplichting om voorafgaand aan het huisbezoek tot in detail aan belanghebbende bekend te maken waarop deze redelijke grond precies berust en daarover te rapporteren. U kunt volstaan met een globale aanduiding van die grond²⁸. Ontbreekt een redelijke grond dan moet u belanghebbende erop attenderen dat het niet geven van toestemming geen (directe) gevolgen heeft voor de bijstandsverlening. De bewijslast ten aanzien van het 'informed consent' bij het binnentreden in de woning, ligt bij u als gemandateerde van het bestuursorgaan.

Het is belangrijk om duidelijk te hebben waar belanghebbende nu precies toestemming voor geeft. Dit blijkt uit de informatie die staat vermeld op het door belanghebbende ondertekende 'informed consent'-formulier. Het is gebruikelijk dat deze toestemming slechts strekt tot het betreden van de woning en het rondkijken daarin. Hieronder vallen ook specifieke ruimten zoals een schuur, garage of zolder. Zonder aanvullende toestemming mag u dan ook niet zelfstandig wijzigingen aanbrengen in de staat van de woning. Denkt u hierbij aan het openen van deuren, kasten, laden, tassen en laptops. Dit brengt namelijk een verdergaande inbreuk met zich mee dan het alleen rondkijken in de woning. Verleent belanghebbende een dergelijke aanvullende toestemming, dan moet u die ook altijd expliciet vastleggen in het verslag. Vaak is het eenvoudiger om in plaats daarvan aan belanghebbende te vragen of hij of zij deze handelingen zelf wil verrichten, zodat u kunt volstaan met het bekijken van de inhoud. De medewerkingsplicht die op belanghebbende rust, vereist dat hij of zij aan een dergelijk aanvullend verzoek ook gevolg geeft. Weigert belanghebbende hieraan mee te werken terwijl er ook een redelijke grond is om kennis te nemen van het meerdere, dan heeft dit dezelfde gevolgen als een weigering tot medewerking aan de deur. Een beperking hierop is dat u wel inzage in spullen van een derde mag vragen, maar dit niet kunt eisen. De medewerkingsplicht rust tenslotte alleen op belanghebbende en niet op de eventuele derde van wie de spullen zijn.

Betoogt belanghebbende dat hij of zij de Nederlandse taal onvoldoende beheerst en dat er geen bijstand van een tolk is geweest, maakt niet dat hij of zij niet kan worden gehouden aan een ondertekend toestemmingsformulier. Dit is anders bij concrete aanknopingspunten voor de stelling dat belanghebbende u onvoldoende heeft kunnen begrijpen²⁹.

²⁷ Bijvoorbeeld in de vorm van weigeren, beëindigen of intrekken van de bijstand

²⁸ Zie bijvoorbeeld ECLI:NL:CRVB:2015:4399

²⁹ Zie bijvoorbeeld ECLI:NL:CRVB:2015:3559

Informed consent:
Toestemming berust op volledige en juiste informatie over reden en doel huisbezoek

Onduidelijkheid over gevolgen van weigering huisbezoek

Redelijke grond: weigering huisbezoek kan gevolgen hebben
Geen redelijke grond; weigering huisbezoek heeft *geen* gevolgen

Geen of onvoldoende medewerking

Weigering huisbezoek

Door medewerking aan een huisbezoek te weigeren, handelt de belanghebbende in strijd met de medewerkingsplicht van artikel 17, lid 2 Pw³⁰. Dit geldt zowel als hij of zij weigert om u het huisbezoek te laten aanvagen als bij het tussentijds intrekken van de verleende toestemming voordat u het huisbezoek heeft afgerond. Weigert belanghebbende verder mee te werken aan een al aangevragen huisbezoek, dan dient u de woning onmiddellijk te verlaten³¹. Het is aan u om aannemelijk te maken dat de gegeven toestemming door belanghebbende is ingetrokken. Van deze intrekking zult u zorgvuldig verslag moeten doen, en indien mogelijk, belanghebbende hiervoor laten tekenen. Het komt voor rekening en risico van belanghebbende als het onmiddellijk afleggen van een huisbezoek op het door hem of haar opgegeven adres noodzakelijk, maar niet mogelijk is³². Alleen een zwaarwegende reden die onmiddellijke uitvoering van een huisbezoek in de weg staat, kan een rechtvaardigingsgrond zijn voor het niet verlenen van de verlangde medewerking. Dit is bijvoorbeeld het geval als belanghebbende niet in staat is om medewerking te verlenen door een oorzaak die buiten zijn of haar risicosfeer ligt³³. Het is aan belanghebbende om aannemelijk te maken dat er sprake is van een dergelijke zwaarwegende reden.

In uitzonderlijke gevallen kan het gebeuren dat u een huisbezoek niet op een redelijke manier kunt aanvagen of moet afbreken vanwege de houding en het gedrag van belanghebbende. U neemt in dergelijke situaties geen risico en vertrekt als u zich ongemakkelijk of ongewenst voelt of als iemand bijvoorbeeld agressief reageert, waardoor uw veiligheid niet gegarandeerd is³⁴. Confronteert u belanghebbende met dit ongewenste gedrag, verzoekt u hem of haar dit aan te passen en waarschuwt u dat u het huisbezoek niet zal aanvagen of zal afbreken, en past hij of zij het gedrag desondanks niet aan? Dan is dit een weigering tot medewerking met de daaraan verbonden gevolgen³⁵.

Hersteltermijn

Weigert een belanghebbende zonder zwaarwegende reden medewerking aan een onaangekondigd huisbezoek of de voortzetting daarvan, en is er een redelijke grond aanwezig om het huisbezoek af te leggen, dan bent u in beginsel niet gehouden een hersteltermijn te bieden op grond van artikel 54, lid 1 Pw³⁶. Een dergelijke termijn zou belanghebbende tenslotte de gelegenheid geven de situatie aan te passen. Dit gaat ten koste van de effectiviteit van het middel huisbezoek.

Dit geldt ook wanneer u het huisbezoek aflegt ter controle van de juistheid van de door belanghebbende in het kader van een aanvraag verstrekte inlichtingen. Ook hier bent u niet gehouden een hersteltermijn te bieden na het weigeren van medewerking. Voldoet een belanghebbende niet aan de wettelijke medewerkingsplicht, dan kunt u het recht op bijstand niet vaststellen. Dit is dan ook direct een grond voor weigering van de aanvraag³⁷.

Is er een redelijke grond aanwezig voor het af te leggen huisbezoek en wilt u toch een herstelgelegenheid

30 Of bijvoorbeeld artikel 13, tweede lid, van de IOAW/IOAZ voor zover relevant

31 Verlaat men de woning niet onmiddellijk, maakt men zich schuldig aan ambtelijke huisvredebreuk (art. 370 Wetboek van strafrecht)

32 Denk bijvoorbeeld aan de situatie waarin belanghebbende geen toestemming heeft van de hoofdbewoner of verhuurder ECLI:NL:CRVB:2019:3426, of geen sleutel ter beschikking heeft ECLI:NL:CRVB:2008:BC7770

33 Denk bijvoorbeeld aan betrokken raken bij een ongeluk op weg naar het huisbezoek, geplande medische ingreep, of gepland sollicitatiegesprek ECLI:NL:CRVB:2014:4350

34 Hanteert uw organisatie naast een werkwijze voor het afleggen van een huisbezoek ook een werkwijze in het geval u als ambtenaar wordt geconfronteerd met agressie, let dan op dat deze werkwijzen in overeenstemming zijn met elkaar. Denk met name aan het hanteren van een eventuele afkoelperiode.

35 Zie bijvoorbeeld ECLI:NL:CRVB:2020:1189

36 Zie bijvoorbeeld ECLI:NL:CRVB:2015:65

37 Zie bijvoorbeeld ECLI:NL:CRVB:2020:489

bieden³⁸, dan kan het recht op bijstand worden opgeschort. U bent hiertoe bevoegd op grond van artikel 54, lid 1 Pw. U zult de belanghebbende dan een hersteltermijn moeten bieden. Een geboden hersteltermijn van 5 minuten wordt in beginsel zonder bestaande zwaarwegende redenen niet onredelijk geacht³⁹. Weigert belanghebbende om binnen de geboden hersteltermijn alsnog medewerking te verlenen en kan hem of haar ook hiervan een verwijt worden gemaakt, dan kan het recht op bijstand worden ingetrokken met toepassing van artikel 54, lid 4 Pw.

Weigering het formulier huisbezoek te ondertekenen

Er bestaat geen grond voor het oordeel dat een belanghebbende slechts vanwege het niet ondertekenen van het *formulier huisbezoek* onvoldoende medewerking heeft verleend aan het voorgenomen huisbezoek en in die zin zijn medewerkingsverplichting niet is nagekomen. Het niet ondertekenen van het *formulier huisbezoek* leidt, terwijl wel vooraf uitdrukkelijk toestemming is verleend voor het voorgenomen huisbezoek, er niet toe dat geen medewerking wordt verleend aan het huisbezoek. Deze ondertekening is namelijk niet redelijkerwijs nodig voor de uitvoering van de Pw.

De ondertekening van het *formulier huisbezoek* dient slechts om uw bewijspositie te versterken, maar niet om het huisbezoek mogelijk te maken. Ook is ondertekening van het *formulier huisbezoek* niet nodig om het tijdens het huisbezoek verkregen bewijs aan de besluitvorming ten grondslag te mogen leggen. *Informed consent* kunt u namelijk ook op andere wijze vastleggen. Denk aan het vastleggen van *informed consent* in een verslag dat u opmaakt van het huisbezoek. Doorgaans wordt uitgegaan van de juistheid van een naar aanleiding van een huisbezoek, of van een poging daartoe, gedetailleerd opgemaakt en door u ondertekend verslag, tenzij er concrete aanknopingspunten zijn om te twijfelen aan de juistheid van zo'n verslag⁴⁰.

Weigeren huisbezoek bij aanvang of tussentijds intrekken toestemming

Intrekken toestemming: verlaat de woning onmiddellijk
Huisvredebreuk (artikel 370 Wetboek van Strafrecht)
Agressie, ongewenst gedrag of situatie: verlaat de woning onmiddellijk

Weigeren huisbezoek in strijd met medewerkingsplicht (artikel 17, lid 2 Pw)
Weigeren kan grond zijn voor niet verlenen, opschorten of intrekken bijstand
Hersteltermijn bieden is mogelijk (artikel 54, lid 1 Pw)
Ook zonder ondertekening formulier is huisbezoek mogelijk

³⁸ Hiertoe kan aanleiding zijn wanneer de belanghebbende in een dusdanige gemoedstoestand verkeert die hem belet aan het huisbezoek mee te werken. In een dergelijke situatie is iemands beoordelingsvermogen mogelijk dermate beperkt dat men niet in staat is om de betrokken belangen goed af te kunnen wegen of te begrijpen wat door de ambtenaren wordt voorgehouden in het kader van *informed consent*. De zorgvuldigheid kan in een dergelijke situatie gebieden dat een korte afkoelperiode op zijn plaats is.

³⁹ Zie bijvoorbeeld ECLI:NL:CRVB:2015:4080

⁴⁰ Zie bijvoorbeeld ECLI:NL:CRVB:2019:2999

Verlaglegging huisbezoek

Het verslag

Er dienen voldoende waarborgen te zijn dat een rapport van een huisbezoek zorgvuldig en betrouwbaar is. Een zorgvuldige besluitvorming brengt met zich dat u de feitelijke bevindingen van een huisbezoek gedetailleerd, objectief en zakelijk weergeeft, en zo mogelijk op ambtsead vastlegt in een verslag. Dit verslag dient u zo spoedig mogelijk na het verrichten van het huisbezoek op te stellen. Hoe meer tijd er verstrijkt tussen het huisbezoek en het verslag, hoe onbetrouwbaarder de weergave. Heeft u het verslag opgesteld, dan dient u belanghebbende uit te nodigen voor een gesprek waarbij u ook gelegenheid biedt voor het kennismaken van het verslag. Kan de belanghebbende zich niet vinden in de inhoud, dan kan hij of zij van deze gelegenheid gebruikmaken om hier opmerkingen op te maken. Eventuele opmerkingen of aanvullingen dient u te verwerken in het uiteindelijke verslag.

Uit zorgvuldigheidsoverwegingen is het aan te raden dat u de originele aantekeningen⁴¹ van het huisbezoek ter bewaring in het dossier opneemt. Significante verschillen tussen de aantekeningen van het huisbezoek en het uiteindelijke verslag vormen aanleiding om aan de betrouwbaarheid van die laatste te twijfelen.

Het maken van foto's

Het maken van foto's van de privé-omgeving van een belanghebbende, zoals zijn of haar woning, betekent een inbreuk op de privacy, zoals beschermd bij artikel 8 van het EVRM, als u dat zonder toestemming doet. De gebruikelijke door belanghebbende verleende toestemming tot het betreden van de woning impliceert een dergelijke toestemming niet.

Gelet op de aard en geringe zwaarte van een dergelijke inbreuk vormt artikel 53a, lid 6 Pw, voldoende wettelijke basis voor het maken van foto's. In dit verband weegt mee dat de inbreuk op de privacy die het openlijk, in het bijzijn van de betrokkene, maken van foto's met zich meebrengt, niet als bijzonder zwaar is te kenmerken. Anders dan bijvoorbeeld het heimelijk plaatsen van een peilbaken of camera. De inbreuk die u met het maken van foto's op de privacy maakt, is dan ook proportioneel en in verhouding tot het doel dat u hiermee dient. Met dergelijke foto's legt u slechts de al aangetroffen situatie vast, die u ook gedetailleerd schriftelijk had kunnen vastleggen. De foto's bieden niet meer zicht op de privé-omgeving van belanghebbende dan u kon waarnemen, en geven door hun precieze weergave dan ook slechts in geringe mate meer inzicht in die omgeving dan u in een schriftelijk verslag kan vastleggen⁴².

Doel van verslaglegging van het huisbezoek is het informeren van de tot beslissen bevoegde instantie, het controleerbaar maken van de onderzoekshandelingen en het vastleggen van bewijs van de situatie die u tijdens het huisbezoek aantroft. In voorkomende gevallen kan deze schriftelijke verslaglegging worden verbeterd, versneld of verduidelijkt door middel van andere vormen van verslaglegging, zoals tekeningen, situatieschetsen of foto's. De foto's dienen dan ook gerechtvaardigde belangen van het college. Bij de afweging van deze belangen tegen het belang van belanghebbende bij respectering van zijn of haar privacy, dient u in aanmerking te nemen of het maken van de foto's redelijkerwijs kan bijdragen aan een behoorlijke verslaglegging. En of die bijdrage in een redelijke verhouding staat tot de inbreuk die u daarmee maakt op de privacy van de belanghebbende.

Het is van belang dat de door u gemaakte foto's de wijze van bewoning betreffen. Er dient uit de foto's en de verslaglegging dan ook te blijken dat de onderwerpen waarvan een foto is gemaakt verband houden met de woon- en leefsituatie van belanghebbende. Op deze wijze dragen de foto's ook redelijkerwijs bij aan een behoorlijke verslaglegging.

Met moderne camera's is het mogelijk om een groot aantal foto's te maken in korte tijd. Ben er alert op dat u niet meer foto's maakt dan nodig is en dat u er na afronding van het onderzoek voor zorgt dat u het beeldmateriaal dat u niet heeft betrokken in uw onderzoek verwijdert.

41 Dit zijn doorgaans de handgeschreven notities gemaakt gedurende het huisbezoek.

42 Zie bijvoorbeeld ECLI:NL:CRVB:2017:4473

Betrouwbaar en zorgvuldig rapport huisbezoek:

- Controle van onderzoekshandeling
- Vastleggen van bewijs
- Informeren van beslissend orgaan

Veel tijd tussen huisbezoek, rapport en gesprek cliënt

Rapport zonder originele aantekeningen

Feitelijke bevindingen vastleggen: gedetailleerd, objectief en zakelijk

Op ambtseed

Foto's maken van de feitelijke woon- en verblijfsituatie

Aandachtspunt: bestaande gedragscode

Hanteert uw college een gedragscode⁴³ voor de wijze van het verrichten van een huisbezoek, dan is extra voorzichtigheid geboden. Neemt u tijdens het afleggen van een huisbezoek de relevante gedragscodes uit het eigen protocol niet in acht, dan handelt u in strijd met dit protocol. Dit kan gevolgen hebben voor de besluitvorming. Vraagt u een belanghebbende bijvoorbeeld niet naar de reden waarom hij of zij de verleende toestemming tijdens een al aangevangen huisbezoek intrekt en biedt u geen hersteltermijn, terwijl het protocol dit wel voorschrijft, dan kunt u belanghebbende niet verwijten dat hij of zij onvoldoende medewerking heeft verleend aan de voortzetting van het al aangevangen huisbezoek.⁴⁴

Neem reeds bestaande gemeentelijke gedragscode in acht

Eigen gedragscode/protocol negeren

Check of uw college een gedragscode of protocol hanteert

⁴³ Zoals een protocol huisbezoeken sociaal domein, of op andere manier vastgelegde werkwijze

⁴⁴ Zie bijvoorbeeld ECLI:NL:CRVB:2017:3865. Het tegengestelde komt ook voor ECLI:NL:CRVB:2020:489.

Richtlijnen huisbezoek

Bij het afleggen van huisbezoeken worden de volgende algemene richtlijnen gehanteerd:

Vorbereiding

- De noodzaak, proportionaliteit en subsidiariteit voor een huisbezoek worden voorafgaand aan het huisbezoek vastgesteld.
- Alvorens een huisbezoek wordt afgelegd wordt de door de belanghebbende opgegeven woonsituatie geverifieerd met behulp van de (authentieke bron-)bestanden waarover u de beschikking heeft.
- Bij voorkeur vindt het huisbezoek plaats op die momenten dat de kans het hoogst is dat iemand thuis aangetroffen kan worden.
- Het huisbezoek wordt altijd door twee personen afgelegd om redenen van veiligheid en betere oordeels- en bewijsvorming.

Binnentreden

- Voordat het pand betreden wordt, legitimeert u zich door middel van het door het gemeentebestuur verstrekte en geldige legitimatiebewijs.
- U vraagt naar het identiteitsbewijs van belanghebbende en van ieder die tijdens het huisbezoek aanwezig is.
- U licht de reden voor het huisbezoek in algemene termen toe en wijst op de mogelijke gevolgen bij niet meewerken.
- Voordat u het pand binnengaat, dient aan de eerder vermelde voorwaarden te zijn voldaan (informed consent). Leg vast hoe het informed consent is uitgevoerd (middels getekende verklaring of anderszins).
- Uit privacyoverwegingen wordt het gesprek bij voorkeur niet bij de voordeur van het pand gevoerd, maar in het pand van de belanghebbende of een andere daartoe geschikte ruimte naar keuze van de belanghebbende.
- Bij weigering van de toestemming van het huisbezoek, wordt altijd naar de reden hiervan gevraagd.
- Een rondleiding door het pand van de belanghebbende is alleen toegestaan met de uitdrukkelijke toestemming van de belanghebbende en in diens aanwezigheid.
- Bij het betreden van de diverse woonruimten loopt de belanghebbende steeds voorop.
- Als in bijzondere situaties, bijvoorbeeld bij kamerbewoning of recreatiewoningen, de verhuurder/hoofdbewoner bezwaar heeft met betrekking tot het betreden van het pand, wordt afgezien van het binnentreden van het pand. Het is echter niet noodzakelijk dat bij een huisbezoek de verhuurder/hoofdbewoner aanwezig is, of altijd vooraf toestemming geeft.
- Bij kamerbewoning is toestemming van de verhuurder/hoofdbewoner niet noodzakelijk. Voor het huisbezoek van de kamer is toestemming van de kamerhuurder nodig.

De uitvoering van het huisbezoek

- U brengt zelfstandig geen wijzigingen aan in de woning. Kasten en/of deuren worden desgevraagd geopend door de belanghebbende.
- Tijdens het huisbezoek wordt er objectief waargenomen. Hierbij wordt ook op details gelet.
- Er worden alleen vragen gesteld, die noodzakelijk zijn voor het vaststellen van het doel dat voorafgaand aan het binnentreden aan de belanghebbende is meegedeeld.
- Het stellen van confronterende vragen in het pand van de belanghebbende is juridisch toegestaan. Om onnodige agressie en discussie te voorkomen kan er voor gekozen worden om de belanghebbende hiervoor op een later tijdstip uit te nodigen.
- Indien de belanghebbende zijn eenmaal gegeven toestemming intrekt moet het huisbezoek worden gestopt en dient men het pand te verlaten. Registreer het intrekken van de toestemming en zo mogelijk de reden waarom in het verslag.
- De ambtenaar stelt zich tegenover de belanghebbende correct (niet provocerend), zakelijk, respectvol, transparant en zorgvuldig op.
- In het pand mogen foto's gemaakt worden als het toegevoegde waarde heeft voor een behoorlijke verslaglegging. Let op: het is niet toegestaan om heimelijk foto's te maken.

- Aan het einde van het huisbezoek wordt de belanghebbende de ruimte geboden om vragen te stellen.
- Aan het einde van het huisbezoek leggen de medewerkers de vervolgpcedure uit aan de belanghebbende.
- Tenslotte wordt gevraagd of alles duidelijk is.

Vervolg/nazorg

- De belanghebbende wordt - indien noodzakelijk - zo spoedig mogelijk voor een vervolggesprek uitgenodigd.
- Tijdens dit eventuele vervolggesprek op een gemeentelocatie wordt de belanghebbende gelegenheid gegeven om de onderzoeksgegevens in te zien.
- De gemeente kan ervoor kiezen om betrokkene in de gelegenheid te stellen het verslag van het huisbezoek te ondertekenen, of voor akkoord, of voor gezien.
- Aan betrokkene kan desgevraagd een kopie van het verslag van het huisbezoek worden verstrekt.
- Indien op basis van het huisbezoek duidelijkheid is ontstaan over de woonsituatie, dan wordt de belanghebbende hiervan in kennis gesteld, waarbij hem tevens het vervolg wordt meegedeeld.
- Betrokkene wordt meegedeeld dat een eventueel besluit van het gemeentebestuur in de vorm van een beschikking wordt toegestuurd.

Veiligheid

De gezondheid en de veiligheid van de uitvoerders van het huisbezoek is een belangrijke voorwaarde bij het afleggen van een huisbezoek. Er moet zoveel als mogelijk voorkomen worden, dat er een onveilige situatie ontstaat voor de uitvoerder van het huisbezoek en voor de belanghebbende. Belangrijke aanbevelingen zijn:

- Bij de voorbereiding van het huisbezoek dient aandacht te worden geschonken aan mogelijke onveilige situaties die zich al eerder in het contact met de belanghebbende of diens directe omgeving hebben voorgedaan.
- Vooraf worden de indicaties besproken die erop wijzen dat de kans van een onveilige situatie zich kan voordoen (bijvoorbeeld is de belanghebbende in het kader van het agressieprotocol de toegang tot gemeentepanden ontzegd).
- Bij een sterke aanwijzing van onveiligheid wordt overleg gepleegd met leidinggevend en eventueel met de politie.
- Huisbezoeken worden altijd door twee²³ personen afgelegd.
- Voor bereikbaarheid in de vorm van een door de werkgever beschikbaar gesteld communicatiemiddel wordt gezorgd.
- Indien er een gevoel van onveiligheid ontstaat tijdens het onderzoek, wordt het pand zo snel mogelijk verlaten.
- Tijdens het huisbezoek zijn de medewerkers altijd in dezelfde ruimte, dus nooit een van de twee alleen bij de belanghebbende.
- De naaste collega's weten bij wie, waar, met welk doel en wanneer het huisbezoek plaatsvindt.
- Collega's nemen telefonisch contact op, in geval men niet op de afgesproken tijd terug is op kantoor.

Verslag van het huisbezoek

Van ieder huisbezoek dient een schriftelijk verslag opgemaakt te worden. Het verslag bevat in ieder geval de volgende gegevens:

- Namen van de ambtenaren en in welke hoedanigheid zij het huisbezoek hebben verricht.
- De onderbouwing (vooraf) dat het huisbezoek een redelijk middel is om tot het uiteindelijke doel te komen en dat er geen minder ingrijpend middel voorhanden was.
- Plaats, adres, dag, datum en tijdstip (begin en einde) van het huisbezoek.
- Dat betrokkene volledige informatie is verstrekt en op welke wijze (informed consent).
- Dat de belanghebbende toestemming heeft gegeven voor het binnentreden van het pand en op welke wijze (informed consent).
- Een weigering en een eventuele intrekking van de toestemming, inclusief de redenen.
- Wie er aanwezig waren tijdens het huisbezoek en op welke wijze zij zich hebben gelegitimeerd.
- De verschillende ruimten in het pand welke betreden zijn.
- Een zo goed mogelijke beschrijving van het pand (extern/intern).
- De zakelijke en objectieve feiten die relevant zijn voor het onderzoek en het doel; alleen hierop worden

23 Dit betreft niet een wettelijke eis, maar een advies ten behoeve van de bewijskracht en de veiligheid van de ambtenaar.

conclusies gebaseerd. Geen sfeerverslag met veronderstellingen.

- Dagtekening en ondertekening van het verslag door beide ambtenaren op ambtseed of belofte.

En kan tevens de volgende gegevens bevatten (optioneel):

- Vermelding dat het verslag beschikbaar is gesteld aan de belanghebbende.
- Opmerkingen/aanvullingen van de belanghebbende.
- Handtekening belanghebbende.

Instemmingsverklaring huisbezoek

Adres huisbezoek

Adres:	
Postcode:	
Woonplaats:	
Datum huisbezoek:	
Tijdstip aanvang:	: uur tot : uur

Gegevens inwoner gemeente

Achternaam:	man/vrouw
Voorletter(s):	
Geboortedatum:	
Achternaam:	man/vrouw
Voorletter(s):	
Geboortedatum:	

- Vooraf aan het huisbezoek heeft u zich gelegitimeerd met een geldig legitimatiebewijs Ja/nee
- Vooraf aan het huisbezoek hebben de medewerkers van de gemeente zich gelegitimeerd Ja/nee
- Vooraf aan het huisbezoek is het doel van het huisbezoek aan u uitgelegd Namelijk: Ja/nee
- Vooraf aan het huisbezoek is aan u uitgelegd dat het niet meewerken aan het huisbezoek directe gevolgen kan hebben voor uw recht op (bijzondere) bijstand, zoals het afwijzen van uw aanvraag of het intrekken dan wel herzien van uw lopende uitkering Ja/nee
- Naar aanleiding van deze informatie geeft u toestemming om de woning te betreden Ja/nee
- Reden van het weigeren van of niet meewerken aan het huisbezoek:

Ondertekening

Plaats:

Datum:

Handtekening inwoner

Handtekening inwoner

Aanvullende toestemming

Tijdens het huisbezoek heeft u ook toestemming gegeven om het volgende te bekijken:

Ruimte

1.	Ja/nee
2.	Ja/nee
3.	Ja/nee
4.	Ja/nee
Reden van het weigeren van toegang tot een ruimte:	

Zaken

1.	Ja/nee
2.	Ja/nee
3.	Ja/nee
4.	Ja/nee
Reden van het weigeren van inzage in een zaak:	

Intrekken toestemming

U had vooraf toestemming gegeven voor het huisbezoek maar tijdens het huisbezoek heeft u aangegeven toch niet te willen meewerken en het huisbezoek te willen stoppen. Hiermee is het huisbezoek tot een einde gekomen.

Reden voor intrekken toestemming en weigering verdere medewerking:

Overige opmerkingen

Overige opmerkingen die u wilt maken naar aanleiding van het huisbezoek:

Ondertekening

Plaats:

Datum:

Handtekening inwoner

Handtekening inwoner

**Vereniging van
Nederlandse Gemeenten**
Realisatie

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93
info@vng.nl

december 2021

[vngrealisatie.nl](https://www.vngrealisatie.nl)